

Eläkeuudistuksen vaikutusta nuoriin tutkittu

Suoritettu tutkinto turvaa tulevaa

Nuorten tuloilla ja tulojen rakenteella on vuoden vaihteen jälkeen aikaisempaa suurempi merkitys myös eläketurvan kannalta. Eläkeuudistuksen jälkeen koko työura vaikuttaa eläkkeen karttumaan ja nuoruuteen liittyvien työuran katkosten merkitys eläketurvan kannalta muuttuu. Nuorten tuloja ja toimeentuloa sekä nuorena karttuvan eläketurvan muutoksia on tarkasteltu Eläketurvakeskuksen, Kansaneläkelaitoksen ja Palkansaajien tutkimuslaitoksen tutkimuksessa ”Nuorten tulojen ja toimeentulon palapeli”. Tutkijana on Ulla Hämäläinen.

Eläkkeen karttumisen nykyinen 23 vuoden alkamisikä on muihin maihin verrattuna korkea. Uudistuksessa alaikäraja alenee 18 vuoteen. Tulevaan eläkkeeseen tällä viiden vuoden alenemalla on kuitenkin verraten vähäinen vaikutus. Tämänikäisten nuorten työmarkkina-asema on vielä sangen heikko ja ansiot vähäiset puutteellisen koulutuksen ja vähäisen työkokemuksen vuoksi. Kokonaan ilman työtuloja on joka kolmas 18-vuotias ja vielä joka viides 22-vuotias. Ikävuosilta 18–23 karttuva eläke jää alle 80 prosenttiin keskimääräisen suomalaisen palkansaajan yhden vuoden ansioista kertyvästä eläkkeestä.

Myös suoritettu tutkinto oikeuttaa etuuteen. Eläkettä alkaa karttua vuoden vaihteen jälkeistä opiskeluajalta 18 vuotta täyttäneille nuorille. Karttuma perustuu puhtaasti laskennallisiin tuloihin ja laissa määriteltyyn opiskeluaajan keston.

Enimmillään eläkettä kertyy viideltä vuodelta, mikä etuutena vastaa noin 39 euroa kuukaudessa tämän vuoden tasossa.

Suoritetusta tutkinnosta saatava eläke lasketaan ansiotulosta karttuvan eläkkeen päälle. Kun opiskelijoiden työssäkäynti on sangen yleistä, kokonaiseläkekarttuma opiskeluajalta on verraten hyvä. Tutkinnosta ja ansiotyöstä kertyvä eläke vastaa kaikilla koulutusasteilla noin 90 prosenttia samanikäisten ei-opiskelevien nuorten eläkekarttumasta.

Opiskelijoiden ansiotuloissa on koulutusasteittain suuria eroja. Yliopisto-opiskelijan vuosiansiot ovat lähes kaksinkertaiset ja ammattikorkeakouluopiskelijan puolitoistakertaiset toisen asteen ammatillista tutkintoa suorittavan ansioihin nähden. Opiskeluaikaisista ansioista kertyvä eläke onkin yliopisto-opiskelijoilla suurempi kuin tutkinnosta kertyvä etuus. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla ansiotuloista ja tutkinnosta kertyvä eläkettä yhtä paljon, mutta toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneilla tutkinnosta kertyvä etuus on suurempi.

Myös nuoret äidit kuuluvat eläkeuudistuksen hyötyjiin. Eläkekarttuman piirin nousevat muun muassa vähimmäismääräisiä vanhempainetuuksia saavat, kotihoidontuella lasta hoitavat sekä yli vuoden mittaisella palkattomalla perhevapaalla olleet vanhemmat, lähinnä siis äidit. Ensi vuoden alusta lähtien kotona lasta hoitava kotihoidontukea saava äiti saa yhden vuoden kotonaoloajalta noin 8 euron lisän eläkkeeseensä kuukaudessa.

Tämä on noin neljännes siitä, mihin kokopäivätyössä olevan synnytysikäisen naisen keskimääräinen vuosiansio oikeuttaa.

Kotihoidontuen käyttö on todella yleistä, joten tämä valtion varoista maksettava eläke koskettaa suurta osaa alle 3-vuotiaiden lasten äideistä. Noin 85 prosentista alle kolmivuotiaista on maksettu jossakin vaiheessa kolmen ensimmäisen ikävuo- den aikana kotihoidontukea.

Ansiotuloilla on suuri merkitys nuorten tulon- muodostuksessa – suurempi kuin yleensä ajatel- laan. Opiskelijoiden työssäkäynti on yleistä, esi- merkiksi ammattikorkeakouluopiskelijat ovat kes- kimäärin viisi ja yliopisto-opiskelijat kuusi kuu- kautta työllisiä vuoden aikana. Opiskelijoiden an- siotulot yhdessä opintorahan ja asumistuen kans- sa nostavatkin 80 prosenttia korkeakouluopiske- lijoista ja 65 prosenttia ammattitutkintoon opis- kelevista nuorista köyhyysrajan yläpuolelle.

Köyhyys on tyypillisesti nuorten ongelma ja köy- hyys lisääntyi 1990-luvun puolivälin jälkeen eri- tyisesti nuorten keskuudessa. Köyhyysrajan ala- puolelle jäivät aikaisempaa useammin opiskelijoi- den ohella nuoret lapsiperheet ja työttömät. Eri- tyisesti nuorten yksinhuoltajien asema näyttää

vaikeutuneen. Näiden ryhmien tulotasoon vaikut- tivat mm. nuorten vaikeudet täyttää erilaiset an- siosidonnaisen turvan ehdot (mm. perhe-etuuk- sissa ja työttömyysturvassa) sekä etuusjärjestel- missä tapahtuneet muutokset. Esimerkiksi työt- tömyyttä kokeneista nuorista yhä useampi jää ko- konaan työttömyysturvan ulkopuolelle.

Tutkimus on Eläketurvakeskuksen (ETK), Kan- saneläkelaitoksen ja Palkansaaajien tutkimuslaitok- sen yhteishanke. Tutkimus julkaistaan ETK:n tut- kimussarjassa tutkimuksia 2004:1 ja Palkansaaaji- en tutkimuslaitoksen tutkimuksia 92. ■

Lisätietoja:

Tutkija Ulla Hämäläinen, Palkansaaajien tutkimuslaitos,
puh. 09–2535 7334, 040–842 4393

Sähköposti: ulla.hamalainen@labour.fi

Pirkko Jyväkorpi, Eläketurvakeskus,
puh. 09–010 751 2314, 050–410 0039

Sähköposti: pirkko.jyvakorpi@etk.fi

Julkaisua voi tilata osoitteesta www.etk.fi ja se on myös saatavana pdf-tiedostona osoitteesta http://www.etk.fi/Dynagen_attachments/Att20257/20257.pdf.